

Sygn. akt I C 328/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 września 2019 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Katarzyna Sidyk

Protokolant: Anna Wywiał

po rozpoznaniu w dnia 3 września 2019 roku w C.

na rozprawie

sprawy z powództwa A. P.

przeciwko (...) z siedzibą w C.

o zapłatę

1. powództwo oddała;

2. zasądza od powódki A. P. na rzecz (...) z siedzibą w C. kwotę 900 zł (dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt IC 328/18

UZASADNIENIE

Powódka A. P. w pozwie z dnia 28 czerwca 2018 roku wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) w C. kwoty 2 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, odpowiadającego dwukrotności wynagrodzenia, które byłoby należne za udzielenie przez powódkę zgody na korzystanie z utworu.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że w listopadzie 2017 roku w ramach pracy społecznej przygotowała dla Stowarzyszenia dwa wnioski o dofinansowanie, skierowane do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: „(...)” i „(...)”. Podczas swej działalności w Stowarzyszeniu powódka napisała kilkanaście wniosków w ramach pracy społecznej. Intencją powódki było, aby wnioski wykorzystane zostały przez Stowarzyszenie jednorazowo, w ściśle określonych okolicznościach, a tym samym nie wyraziła zgody na jakiegokolwiek ich dalsze wykorzystywanie. W listopadzie 2017 roku na zebraniu Zarządu Stowarzyszenia wszyscy zgodnie postanowili, że powódka w 2018 roku przygotuje kolejne wnioski o dotacje w kwocie po 500 zł za każdy przygotowany wniosek. Jednakże w dniu 16 stycznia 2018 roku powódka zorientowała się, że jej wnioski są kopiowane i poinformowała skarbnika Stowarzyszenia, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Pomimo tego, Stowarzyszenie wykorzystywało wskazane wnioski w związku z ubieganiem się o dofinansowanie w ramach kolejnych projektów: „(...)” i „(...)”. W dniu 16 stycznia 2018 roku powódka złożyła rezygnację z funkcji sekretarza zarządu Stowarzyszenia, którą wcześniej sprawowała. W dniu 22 lutego 2018 roku powódka wystosowała do Stowarzyszenia wezwanie, w którym domagała się zaprzestania naruszania jej majątkowych praw autorskich oraz zapłaty 1 000 zł tytułem naprawienia wyrządzonej szkody. Jej wezwanie zostało uznane przez pozwanego za bezzasadne. Powódka podała, że ma wykształcenie kierunkowe, wyższe studia, odbyła

dużą ilość kursów i szkoleń oraz około 13 - letnie doświadczenie w tej materii. Powódka wskazała, że Stowarzyszenie płaciło jej za sporządzenie innych wniosków dotacyjnych, co jest najlepszym dowodem, że posiada ona kwalifikacje do ich pisania, bo Stowarzyszenie jej to zlecało. W związku z powyższym, powódka domaga się na podstawie art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, kwoty 2 000 zł tytułem odszkodowania odpowiadającego dwukrotności wynagrodzenia, które byłoby należne w przypadku udzielenia przez powódkę zgody na korzystanie z utworu. Za każdy skopiowany wniosek powódka domaga się 500 zł, ponieważ tyle otrzymywała działając we władzach Stowarzyszenia, czego potwierdzeniem są wystawiane faktury, a uwzględniając możliwości domagania się tytułem odszkodowania dwukrotności stosownego wynagrodzenia, powódka łącznie dochodzi kwoty 2 000 zł. Powódka podniosła również, że wnioski przygotowywane przez nią wymagały dużej wiedzy i doświadczenia. Zawsze przed przygotowaniem wniosku o dotację powódka otrzymywała niezbędne informacje, aby móc zredagować całość wniosku, stworzyć koncepcję programową, wyznaczyć cele. Powódka dopasowywała pomysł do wymogów konkursu, proponowała też z własnej inicjatywy coś do wniosku dodać lub odjąć. W ocenie powódki, wnioski przez nią stworzone są przejawem nowatorskiej myśli, o indywidualnym charakterze, wyrażającym dotąd nieznaną, a tym samym odkrywczą koncepcję z uwagi na układ i zestawienie treści, co powoduje, że są chronione prawem. Dwa wskazane wnioski Stowarzyszenia z 2018 roku zawierają fragmenty, które są identyczne z wnioskami powódki, zawierają bardzo dużo cech wspólnych z wnioskami sporządzonymi przez powódkę. W związku z tym, powódka uprawniona jest do odszkodowania z tytułu majątkowego prawa autorskiego, bowiem nastąpiło bezprawne wkroczenie w jej prawa oraz nastąpiła szkoda majątkowa dla powódki, co ma związek z faktem bezprawnego wykorzystania sporządzanych przez nią wniosków.

Pozwany (...) w C. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie na jego rzecz od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew i w piśmie z dnia 27 listopada 2018 roku pozwany podniósł, że powódka w ramach pracy społecznej przygotowała dwa wnioski o dofinansowanie skierowane do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego: „(...)” oraz (...). Wnioski te nie uzyskały żadnych środków finansowych z Ministerstwa i dopiero odwołanie przygotowane przez Prezesa Stowarzyszenia R. K. oraz Wiceprezesa J. S. zostało pozytywnie ocenione i pierwszy projekt otrzymał dofinansowanie. Pozwany wyjaśnił, że przygotowując takie wnioski stosuje się pewne szablony ogólnie dostępne w instrukcjach pisania tego rodzaju wniosków, więc pewne słowa, cele, rezultaty można powtórzyć. Natomiast treść wniosków wymaga posiadania dużej wiedzy z zakresu muzyki, historii chóralnej pieśni maryjnej, działalności chórów, historii instrumentów, unikatowych eksponatów z danej kolekcji oraz dysponowania listą eksponatów do zaprezentowania na wystawie itd. Powódka natomiast nie posiada w tym zakresie wykształcenia, ani wiedzy. Bez tzw. „materiału wsadowego” otrzymanego przez powódkę od członków zarządu Stowarzyszenia będących w tych dziedzinach specjalistami, powódka nigdy nie mogłaby przygotować dobrze takich wniosków. Wnioski o dofinansowanie nr (...) i (...) nie są zatem wynikiem samodzielnej pracy powódki, która korzystała przy ich sporządzaniu z pomocy innych osób, przede wszystkim G. K. i M. W.. Pozwane Stowarzyszenie przyznało, że powódka otrzymała wynagrodzenie za wnioski i prace objęte fakturami załączonymi do pozwu o numerach (...), (...), (...), (...), mimo że żaden z tych wniosków złożonych do Ministerstwa oraz Biura Programu Niepodległa nie otrzymał żadnego dofinansowania. Stowarzyszenie zapłaciło powódce za tę pracę, która powinna być pracą społeczną tylko dlatego, że wiceprezes Stowarzyszenia J. S. ustnie przed przygotowaniem wniosków zapewnił powódkę, że otrzyma wynagrodzenie. Ponadto, w ocenie pozwanego, informacje zawarte przez powódkę we wnioskach i sformułowania, do których powódka rości sobie obecnie prawa autorskie, nie mają cech utworu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych, albowiem nie mają cech charakterystycznych dla utworu, tj. indywidualności i oryginalności. Ponadto, nie spełniają kryterium statystycznej jednorazowości, były używane we wnioskach o dofinansowanie innych przedsięwzięć kulturalnych organizowanych na terenie C., były tworzone przy wykorzystywaniu gotowych formularzy, część sformułowań zawartych w tych wnioskach jest powszechnie używana, chociażby w środkach masowego przekazu, sposób formułowania poszczególnych zapisów (np. zwięzy i przejrzysty) jest wyłącznie kwestią techniczną, sposobem wykorzystywanym nie tylko we wnioskach o dofinansowanie, ale również w szeregu innych syntetycznych wypowiedziach pisemnych. Nie można zatem uznać takiego sposobu formułowania zapisów za wynik twórczej pracy (k. 90-92, k. 137-139).

Sąd ustalił, co następuje:

Powódka A. P. ukończyła studia na Uniwersytecie (...), na kierunku pedagogika oraz studia podyplomowe w zakresie komunikacji perswazyjnej na Uniwersytecie (...). Od 2006 roku pracowała w (...) w C., gdzie zajmowała się głównie promocją, reklamą przedsięwzięć kulturalnych, koordynowała projekty kulturalne i edukacyjne oraz zajmowała się pozyskiwaniem środków pozabudżetowych. W 2015 roku była dyrektorem Gminnego Ośrodka Kultury w K.. Następnie pełniła funkcję sekretarza (...) w C., które powstało w 2016 roku.

W listopadzie 2016 roku w ramach pracy społecznej powódka przygotowała dla Stowarzyszenia dwa wnioski o dofinansowanie, skierowane do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dotyczące zadań o nazwie: (...) (wniosek nr (...)) i (...) (wniosek nr (...)). Wnioski te w pierwszej ocenie nie uzyskały żadnych środków finansowych z Ministerstwa. Po złożeniu odwołania pierwszy projekt otrzymał dofinansowanie.

Przygotowując powyższe wnioski powódka korzystała z wzorcowych wniosków i szablonów przygotowywanych przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Natomiast informacje merytoryczne potrzebne do sporządzenia danego wniosku powódka uzyskiwała od członków zarządu Stowarzyszenia będących specjalistami w danej dziedzinie, np. w zakresie muzyki chóralnej, działalności chórów, wokalistyki, unikatowych instrumentów i ich historii, tworzenia scenariuszy, organizowania imprez i wydarzeń artystycznych itp.

W 2017 i 2018 roku powódka sporządzała dla Stowarzyszenia również inne wnioski dotacyjne, za niektóre z nich wypłacano jej wynagrodzenie z reguły w kwocie po 500 złotych.

/okoliczności bezsporne, ponadto **dowód** : odpisy wniosków sporządzonych przez powódkę (k. 30-40, k. 41-50), zeznania powódki A. P. (nagranie, adnotacje k. 127-131), odpisy faktur (k. 13-19), odpis odwołania (k. 117), odpis informacji do wniosku (k. 118), zeznania prezesa zarządu pozwanego R. K. (nagranie, adnotacje k. 131-132), zeznania członka zarządu pozwanego J. S. (nagranie, adnotacje k. 132-1330, zeznania członka zarządu pozwanego M. W. (nagranie, adnotacje k. 144v-145), zeznania członka zarządu pozwanego G. K. (nagranie, adnotacje k. 145-145v), odpisy dokumentów nadesłane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (k. 184-194, k. 195-289)/

W styczniu 2018 roku powódka zorientowała się, że jej wnioski zostały wykorzystane do sporządzenia przez Stowarzyszenie kolejnych wniosków w związku z ubieganiem się o dofinansowanie w ramach następnych projektów: (...) (wniosek nr (...)) i (...) (wniosek nr (...)) i zawierają one sformułowania zaczerpnięte z wniosków powódki.

W dniu 16 stycznia 2018 roku powódka złożyła rezygnację z funkcji sekretarza zarządu Stowarzyszenia. W dniu 22 lutego 2018 roku powódka wystosowała do Stowarzyszenia wezwanie, w którym domagała się zaprzestania naruszania jej majątkowych praw autorskich oraz zapłaty 1 000 zł tytułem naprawienia wyrządzonej szkody. Jej wezwanie zostało uznane przez pozwanego za bezzasadne.

/ **dowód** : wnioski złożone przez pozwane Stowarzyszenie (k. 51-61, k. 20-29), kopia pisma powódki z dnia 16 stycznia 2018 roku (k. 77), odpis pisma pozwanego z dnia 24 stycznia 2018 roku (k. 78), odpis pisma powódki z dnia 21 lutego 2018 roku (k. 79)/

Sąd zważył, co następuje:

Stosownie do art. 79 ust 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2019 roku, poz. 1231 ze zm.) uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa:

- 1) zaniechania naruszania;
- 2) usunięcia skutków naruszenia;
- 3) naprawienia wyrządzonej szkody:

a) na zasadach ogólnych albo

b) poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności, a w przypadku gdy naruszenie jest zawinione - trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu;

4) wydania uzyskanych korzyści.

Udzielenie powódce A. P. ochrony na podstawie przepisów prawa autorskiego było jednak uzależnione od rozstrzygnięcia kwestii, czy stworzone przez nią wnioski o dotacje stanowią „utwór” w rozumieniu przepisów powołanej ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych.

Stosownie do art. 1 ust. 1 w/w ustawy, przedmiotem prawa autorskiego jest bowiem każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).

Definicja ta wskazuje na cechy konieczne utworu, wyróżniające go spośród innych przejawów działalności człowieka. Przesłanki te określa się jako oryginalność (tj. przejaw działalności twórczej) oraz indywidualność. Utwór musi być bowiem rezultatem działalności o charakterze kreatywnym, czyli przedstawiać subiektywnie nowy wytwór intelektu, którą to cechę utworu określa się jako „oryginalność”. Z kolei drugą cechą jaką jest „indywidualność” utworu można testować przez pryzmat statystycznej powtarzalności. Chodzi o odpowiedź na pytanie czy wcześniej takie dzieło już powstało lub czy jest statystycznie prawdopodobne wytworzenie go w przyszłości przez inną osobą z takim samym rezultatem. (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 lutego 2016 roku, I ACa 1217/15, LEX nr 2004542; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 lutego 2009 roku, I ACa 809/08, LEX nr 1120180; wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 lipca 2018 roku, II FSK 1845/16, LEX nr 2528581).

Nie kwestionując nakładu pracy powódki A. P. w przygotowanie przedmiotowych wniosków o dotacje, należy stwierdzić, że sporządzone przez nią wnioski nie mają opisanej powyżej cechy oryginalności oraz niepowtarzalności, nie sposób bowiem uznać, że tego rodzaju wnioski nie mogą posiadać swojego odpowiednika, co przesądza o braku indywidualności. Nie wszystkie bowiem wytwory i rezultaty pracy intelektualnej będą przybierały postać „utworu”, względem którego przepisy prawa autorskiego przewidują własne reżimy ochrony prawnej. Wnioski o dotacje sporządzone przez powódkę, o które chodzi w niniejszej sprawie, nie mają bowiem cech tak rozumianego „utworu”, tj. kreatywnego, subiektywnie nowego, oryginalnego wytworu intelektu wywołanego niepowtarzalną osobowością twórcy, który - wykonany przez kogoś innego - wyglądałby całkiem inaczej.

Wskazać należy, że powódka sporządzając przedmiotowe wnioski musiała dostosować ich formę do wymogów wynikających z wytycznych do programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego wynikających z zarządzeń i załączników do zarządzeń wydawanych przez tego Ministra. Natomiast wymogi te z uwagi na ich charakter nie dają zbyt dużej swobody twórczej autorowi takiego wniosku. Nieuwzględnienie we wniosku wymogów określonych w regulaminie byłoby natomiast traktowane jako błąd formalny i skutkowało odrzuceniem wniosku (k. 187).

Powódka podkreślała pewne cechy treści swoich wniosków, które jednak nie można uznać za oryginalne i indywidualne, tzn. charakterystyczne tylko dla jej wniosku, ponieważ musiały one być spełnione przez wszystkie wnioski o dotacje kierowane do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, gdyż stanowiły kryteria brane pod uwagę przy ocenie wartości merytorycznej wniosku i zgodności danego wniosku ze strategicznymi celami programu, np. ukazanie twórczości muzycznej w bogatym kontekście kultury polskiej i światowej, prezentacja nowatorskich dokonań muzyki, twórczej interpretacji wielowiekowego dziedzictwa kultury muzycznej, przedstawienie spójnej koncepcji, prezentacji wybranego zagadnienia, jego unikalnej tematyki, wartościowego modelu uczestnictwa w kulturze, wysokich walorów wizerunkowych w zakresie promocji polskiej kultury, kluczowej roli w życiu kulturalnym regionu i aktywowaniu społeczności lokalnej (k. 191, 212).

Z tego względu, używanie we wnioskach przez powódkę stwierdzeń, że przedsięwzięcie kulturalne było kierowane też do osób starszych czy zagrożonych wykluczeniem, że C. z Klasztorem (...) stanowi centrum kultu maryjnego w Polsce, gdzie każdego roku kierują swoje kroki setki pielgrzymów, że C. jako miasto podkreśla ten religijny charakter, że wystawa instrumentów nie ma granic wiekowych, muzyka łączy pokolenia itp. nie wykazuje cech oryginalności oraz indywidualności charakterystycznych dla „utworu” w rozumieniu prawa autorskiego. Część tego rodzaju określeń, zwłaszcza na temat C. jest również powszechnie używanych np. w artykułach prasowych czy innych publikacjach na temat C. i J..

Opis działalności (...) oraz opis planu rozwoju wnioskodawcy na przyszłość w obszarze działalności kulturalnej (k. 40) także nie stanowi na tyle oryginalnego twórczego wytworu intelektualnego, że mógłby być potraktowany jako utwór w rozumieniu prawa autorskiego.

Także podkreślany przez powódkę sposób formułowania zdań określany jako przejrzysty, syntetyczny, zwięzły, wyodrębnianie punktów, konieczność „zmieszczenia” się w ograniczonej ilości znaków i zdań, nie stanowi szczególnie oryginalnej czy odkrywczej cechy, którą można byłoby przypisać wyłącznie pracy twórczej powódki w badanych wnioskach. Takie cechy można uznać za charakterystyczne w ogóle dla wniosków o dotacje, za wymóg ich skuteczności, gdyż wnioski te muszą być dostosowane do wymogów stawianych przez Ministerstwo, w tym w formie szablonów (druków).

Na marginesie należy zauważyć, że z wniosków przygotowywanych przez powódkę załączonych do akt sprawy, również tych nadesłanych przez (...) wynika, że powódka sama w różnych wnioskach używała nieraz tych samych stwierdzeń, zapisów, podobnych słów i zachęt mających przekonywać do udzielenia dotacji na różne przedsięwzięcia kulturalne. Można więc z wysokim prawdopodobieństwem przyjąć, że podobne wnioski mogłyby zostać sporządzone także przez innego specjalistę posiadającego kwalifikacje i wiedzę z dziedziny przygotowywania wniosków o dofinansowanie.

Poza tym, należy podkreślić, że powódka wskazywała w swoich zeznaniach głównie na pewne poszczególne sformułowania, których używanie miało być charakterystyczne tylko dla niej, jednakże w orzecznictwie przyjmuje się, że krótkie jednostki słowne, takie jak zdania, ich części, pojedyncze słowa, nie podlegają ochronie autorskoprawnej (por.: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 23 grudnia 2014 roku, I ACa 703/14, LEX nr 1768748).

Powódka nie wykazała natomiast, że wnioski te jako całość posiadają takie cechy oryginalności i indywidualności, że można je uznać za utwór w rozumieniu prawa autorskiego.

Także fakt, że powódka sama zaproponowała pewne rozwiązania jak np. dodatkowo pokrycie kosztów podróży, nie oznacza, że przedstawienie tej propozycji we wniosku powoduje, iż nabiera on cech utworu. Podkreślanie wagi celu, które Stowarzyszenie chciało osiągnąć jest natomiast elementem wręcz nieodzownym każdego wniosku, jeżeli składający go podmiot chce liczyć na sukces, tj. uzyskanie dotacji. Przypomnieć należy, że materiały merytoryczne przekazywane były powódce przez osoby posiadające specjalistyczną wiedzę z dziedziny muzyki chóralnej, historii chórów, unikatowych instrumentów i ich historii, organizowania przedsięwzięć kulturalnych i artystycznych, niezbędnych do przedstawienia danego zadania.

Na marginesie należy dodać, że jedynie w szczególnych przypadkach wniosek o dotację mógłby zostać zakwalifikowany jako utwór, tj. w sytuacji, gdy sporządzenie takiego wniosku wymagałoby posiadania szerokiej wiedzy z jakiejś specjalistycznej dziedziny, a nie tylko posiadania wiedzy ogólnej na temat sposobu sporządzania wniosków o dotacje czy doświadczenia w ich sporządzaniu. Z orzecznictwa można podać przykład tego rodzaju, gdy Sąd Okręgowy uznał za utwór wniosek o dotację i studium wykonalności dotyczące realizacji infrastruktury do produkcji i przesyłu energii geotermalnej, których sporządzenie wymagało dużej wiedzy i doświadczenia z tej dziedziny, aby zaprezentować tak skomplikowane, specjalistyczne przedsięwzięcie, pomimo licznych ograniczeń formalnych, w sposób zrozumiały i przekonywujący decydentów o celowości przyznania pomocy finansowej (por.: uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 20 maja 2015 roku, I ACa 326/15, LEX nr 1755141).

Z tych wszystkich względów, wobec uznania, że wnioski o dofinansowanie przygotowane przez powódkę A. P., nie stanowią utworu w rozumieniu prawa autorskiego, Sąd oddalił powództwo.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 roku, poz. 1800 ze zm.).